



# KAMARIKUORO CAMENA *30* *vuotta*

Tampere-talon Pienessä salissa  
lauantaina 24.10. kello 18

Johtaa Juha Törmä

Liput 20 € / 15 €  
Tampere-talon lipputoimistosta

Sibelius

Kuula

Madetoja

Kostiainen

Rautavaara

Mäntyjärvi

Komulainen

Johansson

Kaski

Nissilä

# Kamarikuoro Camena

## Sopraano

Maarit Alasuutari  
Marianne Ekola-Nieminen  
Jarna Hara  
Sanna Hollström  
Marketta Kauhanen  
Asta Kuusinen  
Eva Leisiö  
Kicka Leppänen  
Päivi Nokelainen  
Elina Pitkäkoski  
Mervi Poikola  
Sari Pulkkinen  
Jaana Rautniemi  
Taina Rönkkö  
Kaarina Uusitalo  
Pirkko Vanhamäki

## Altto

Marja Anttila  
Johanna Jyrkinen  
Seija Kangas  
Elina Koivisto  
Elina Laaksi  
Aino-Maija Parkkonen  
Leeni Pukkinen  
Kirsti Reini-Leskinen  
Marjo Seppälä  
Tiina Syrjä  
Raili Takolander  
Kirsi Tanner  
Virpi Tuomioja  
Laura Tuusa  
Maija Uhari  
Heli Virtanen

## Tenori

Jukka Joronen  
Jouko Lehtinen  
Tapani Leppäsalko  
Heikki Murtonen  
Timo Pitkäkoski  
Seppo Suojanen  
Simo Volanen

## Basso

Jyrki Ahola-Huhta  
Jarmo Kauhanen  
Heikki Kuntonen  
Hannu Lehikoinen  
Jouni Paarlahti  
Jarmo Pitkäranta  
Matti Pulkkinen  
Ari Tuunanen



# Tervetuloa konserttiin!

Kädessäsi on Kamarikuoro Camenan 30-vuotisjuhlakonsertin käsiohjelma. Tähän konserttiin on valittu ohjelmistoa koko Kamarikuoro Camenan taipaleelta. Toinen ohjenuora on ollut kotimaisen musiikin esittely. Olemme tilanneet tätä konserttia varten kaksi uutta tilausteosta Antti Nissilältä ja Pekka Kostiaiselta.

**Olli Vehkavaara** (1941–) oli Kamarikuoro Camenan pitkäaikainen taiteellinen johtaja, ja hän jätti lähtemättömän jälkensä Camenan soitintiin ja ohjelmistoon. Vehkavaara sovitti ja sävelsi runsaasti musiikkia Camenalle. Konsertin aloittaa Vehkavaaran sävellys *Camenan sisääntulolaulu*.

**Jaakko Mäntyjärvi** (1963–) opiskeli englantia ja yleistä kielitiedettä Helsingin yliopistossa ja valmistui 1991. Hänellä on myös vuodelta 1987 virallisen kääntäjän pätevyys kielipareissa suomi-englanti ja englanti-suomi. Hän on lisäksi opiskellut musiikin teoriaa ja kuoronjohtoa Sibelius-Akatemiassa.

Mäntyjärvi omaksuu teoksissaan vaikutteita eri tyyleistä ja eri aikakausilta, sulauttaen ne osaksi omaa tyyliään; toisaalta hänen ilmaisunsa perustuu perinteisiin ratkaisuihin ja käyttää modernin musiikin keinoja hyvin säästelelläisesti. Konsertissa kuultava *Tikanpolkka* on sävelletty **Lauri Viidan** (1916–1965) runoon, ja se kuuluu 1982 valmistuneeseen *Kolme romanttista laulelmaa* -teokseen. Konsertin toisen puoliajan aloittava *Polska in F minor* on 1996 valmistunut neljännen sovitus *Koiviston polskasta*.

*Den 25 Oktober 1902 (Till Thérèse Hahl)* on kaunis pieni kunniaosoitus **Jean Sibeliuksen** (1865–1957) hyvälle ystävälle ja Sävelistö-kuorovihkojen toimittajalle tämän 60-vuotispäiviksi 1902. Sibelius sävelsi teoksen vielä uudelleen samaan tekstiin ilmeisesti sanoittajan **Nils Wasastjernan** (1872–1951) mieliksi.

**Pekka Kostiainen** (1944–) on kaikille kuoromusiikin ystäville tuttu hahmo. Hän opiskeli Sibelius-Akatemiassa ja suoritti kanttori-urkurin tutkinnon vuonna 1968 ja sävellysdiplomin professori Jouko Tolosen johdolla vuonna 1973. Kostiainen toimi Pohjan suomalaisen seurakunnan kanttori-urkurina ja Sibelius-

Akatemian apuopettajana vuosina 1969–1971 ja Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen lehtorina vuosina 1971–2000. Hän perusti Musica-kuoron Jyväskylän yliopiston musiikkitieteen laitoksen yhteyteen vuonna 1976 ja johtaa sitä edelleen. Lisäksi Kostiainen on ollut vuodesta 1994 vuoteen 2008 Jyväskylän musiikkiluokkien Vox Aurea -lapsikuoron johtaja. Kostiainen on saanut työstään ja sävellyksistään lukuisia palkintoja.



Tilasimme tätä juhlakonserttia varten tilausteoksen Pekka Kostiaiselta. Halusimme suomalaisen teoksen, joka toimisi myös ulkomailla konserteissa ja kilpailuissa. Tästä syystä tekstin kielenä päätettiin käyttää latinaa. Tuloksena on *Avis aquila de Lappis*, professori **Tuomo Pekkasen** (1934–) latinan kielelle kääntämä Kalevalan runo *Lensi lintunen Lapista*, joka kertoo tarinan Väinämöisen tulosta kosiomatkalle Pohjolaan. Toisena Kostiaisen kappaleena konsertissa kuullaan 1999 valmistunut *Siitä päivän kiinni saapi*, jonka teksti on myös Kalevalasta.

Jean Sibelius sävelsi *Venematkan* Ylioppilaskunnan Laulajille kuoronjohtaja Jalmari Hahlin pyynnöstä. Teos kantaesitettiin huhtikuussa 1893, ja se oli alusta alkaen täydellinen menestys. Laulu on lyhyt makupala, ja Sibelius itse totesi, että sävellys vaikutti ”kuin pommi”. Juuri Venematka sai esimerkiksi nuoren Leevi Madetojan kiinnostumaan suomalaisesta musiikista. Oskar Merikanto sanoi sävellyksen perustuvan ”suomalaiselle runonotille”, ja

myöhemmin Sibelius tunnusti käyttäneensä Venematkassa ”Paraskeen tapaa”, eli saaneensa suoria vaikutteita Larin Paraskeen laulusta. Sekakuorosovitus teoksesta valmistui 1914.

Sibelius sävelsi tammisaarelaisen **Jonatan Reuterin** (1859–1947) runon *Drömmarna* sekakuorolle 1917 itsenäistymisen melkeissä. Reuterin runon suomensi **Reijo Norio** (1934–), joka lääkärin työn ohella johti Akateemista Laulua 1970-luvun vaihteessa.

**Heino Kaski** (1885–1957) syntyi Pielisjärvellä Lieksassa ja siirtyi kesken oppikoulun Helsinkiin opiskelemaan musiikkia. Häntä opettivat säveltämisessä mm. Erkki Melartin, Jean Sibelius sekä myöhemmin Selim Palmgren. Opintojen jälkeen Kaski toimi kymmenkunta vuotta Helsingin kansankonservatorion pianonsoiton opettajana sekä yli 20 vuotta Helsingin kansakoulujen laulunopettajana. Hän ei kuitenkaan koskaan pystynyt keskittymään kokopäivätoimiseksi sävellystyöhön. Hänet palkittiin Pro Finlandia -mitalilla 1950, ja hän kuoli Helsingissä samana päivänä kuin Jean Sibelius, 20. syyskuuta 1957.

Kaski oli säveltäjänä kansallisromanttinen lyyrikko, jonka parhaita avuja olivat vuolas melodiikka ja kyky luoda herkkiä tunnelmia. Omimmalla alueellaan Kaski oli tunnelmallisten ja melankolisten pienoiskuvien luoja. Tästä hyvä esimerkki on konsertissa kuultava *Kesäyö*, jonka Kaski sävelsi **Lauri Pohjanpään** (1889–1962) runoon olympiavuonna 1952.

**Bengt Johanssonilla** (1914–1989) on ristiriitainen asema suomalaisen musiikin historiassa. Hän ei ollut varsinaisesti modernisti, mutta hän oli elektronisen musiikin uranuurtaja Suomessa ja suomalaisen kuoromusiikin uudistaja 1960-luvulla. Johansson aloitti sello-opinnot 1930-luvulla. Sotien jälkeen hän opiskeli Sibelius-Akatemiassa Leevi Madetojan, Selim Palmgrenin ja Sulho Rannan johdolla. Hän suoritti sekä sellon, sävellyksen että kapellimestarin tutkinnot 1947. Johansson teki elämäntyönsä kuitenkin Yleisradion äänitarkkailijana.

Johansson sävelsi **Eeva-Liisa Mannerin** (1921–1995) *Orfiset laulut* -teoksessa olevan runon *Preludium* 1960-luvulla.

Säveltäjä-pianisti **Heikki Sarmanto** (1939–) on kansainvälisesti tunnetuimpia suomalaisen jazzin edustajia. Hän on saanut useita palkintoja työstään jazzmusikkona. Sarja *Pohjoista*

*kuvia* on valikoima **Eino Leinon** (1878–1926) runoihin sävellettyjä lauluja. Heikki Sarmanto sävelsi sarjan vuonna 1977 yksinlauluiksi Eino Leinon 100-vuotisjuhluvuoden kunniaksi, ja säveltäjän veli **Auvo Sarmanto** (1935–) valitsi ja sovitti laulut sekakuorolle 1986. Sarjasta tässä konsertissa kuullaan osa *Rauha*.

*Sortunut ääni* on Kantelettaren runoon sävelletty 1898 alun perin mieskuorolle, kuten monet muutkin Sibeliuksen kuoroteoksista, mutta Sibelius teki sekakuorosovituksen teoksesta jo samana vuonna. *Sortunut ääni* etenee 5/4-tahdissa ja huipentuu komeasti.

**Antti Nissilä** (1969–) on säveltänyt kymmeniä lauluja ja kuoroteoksia sekä noin 40 teosta puhallinorkestereille. Nissilä valmistui musiikin teorian opettajaksi 1996 ja laulunopettajaksi 1997 Tampereen konservatoriosta. Säveltäjätutkintonsa Nissilä suoritti Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa Tampereella 2008, ja orkesterinjohtoa hän opiskeli Juha Törmän oppilaana.

Nissilä on työskennellyt Ylä-Satakunnan musiikkiopiston opettajana Ikaalisissa, Ikaalisten kansalaisopiston musiikinopettajana sekä nuorisopuhallinorkesteri INO:n ja eri kuorojen johtajana. Nissilä on myös oopperalaulaja äänialanaan baritoni.



Tilasimme tätä juhlakonserttia varten toisen tilausteoksen Antti Nissilältä. Tavoitteena oli saada suomalainen nykyteos, jota voidaan esittää myös ulkomailla. Nissilä kertoo, että hänellä oli aiempien yhteistyöhankkeiden pohjalta tuore ja vahva mielikuva Camenan soinnista. ”Olin oppinut yhdistämään Camenan romanttiseen, laajakaarisia linjoja

kantavaan täyteläiseen sointiin, mutta myös hienovaraiseen sävyjen etsintään hiljaisissakin nyansseissa. Nämä kvaliteetit olivat mielessäni sävellystyötä aloittaessani. **Thomas Caulfield Irwinin** (1823–1892) runo *With the Dawn* tarjosi mielestäni hienon lähtökohdan Camenan vahvuksien hyödyntämiseen. Runo on pienen lapsen vanhempien yöllinen keskustelu, jossa intiimit jännitteet saavat tapahtumapaikkana olevan merenrannan maisemasta ympärilleen avaraa tilaa. Tekstin alussa olevia miehen kysymyksiä ja naisen tynnyttäviä vastauksia olen käsitellyt kokosävelisyyttä ja diatonisuutta vuorottelemalla. Jälkimmäinen sävelkieli jää päällimmäiseksi jälkipuoliskon kehtolaulun-omaiseen aaltoiluun, runon yhdistellessä maisemakuvausta ja lapsen onnellista unta.”

**Juhani Komulainen** (1953–) opiskeli sävellystä Miamin yliopistossa Yhdysvalloissa ja Einojuhani Rautavaaran johdolla Suomessa. Hän löi itsensä läpi kuorosäveltäjänä 1990-luvulla menestyksillään sävellyskilpailuissa niin koti- kuin ulkomaillakin. Komulaisen musiikkia leimaavat pehmeät harmoniat ja luontaiset melodialinjat. Hänen musiikkinsa on osoittautunut helposti lähestyttäväksi, erittäin laululliseksi ja palkitsevaksi. Konsertissa kuultava, **William Shakespearen** (1564–1616) näytelmäteksteihin sävelletty *Four Ballads of Shakespeare* on tummapintaista, melankolista musiikkia. Se voitti Sulasolin Helsingin piirin sävellyskilpailun 1994.

**Toivo Kuulaa** (1883–1918) kuvaillaan usein suomalaisen musiikin ”traagiseksi romanttikoksi”, koska hän koki väkivaltaisen kuoleman ampumavälikohtauksessa vain 35-vuotiaana. Toisaalta kuvaus heijastaa hänen musiikkiaan, jossa usein kuuluu hautova paatos ja ylitsevuotava tunne. Suurinta osa Kuulan tuotannosta leimaa sujuva, kansallisesti väritynyt romanttisuus.

Kuula keräsi ahkerasti kansanmusiikkia ja käytti toisinaan kansansävelmiä omissa teoksissaan. Kuula sävelsi *Kevätlaulun* 1910 V.A. **Koskenniemen** (1885–1962) runoon.

**Gabriel Linsén** (1838–1914) sävelsi **Sakari Topeliuksen** (1818–1898) runon *En sommar-dag i Kangasala* 1864. Laulusta on olemassa useita suomennoksia, mutta yleisesti tunnetuin on **P.J. Hannikaisen** (1854–1924) käännös *Kesäpäivä Kangasalla*, joka alkaa sanoilla *Mä oksalla ylimmällä*. Laulu nimettiin Pirkanmaan maakuntalauluksi 1995.

**Leevi Madetoja** (1887–1947) syntyi Oulussa hyvin vaatimattomiin olosuhteisiin. Hänestä kehittyi nuorena taitava kanteleensoittaja. Lisäksi Madetoja opiskeli omin päin viulun- ja pianonsoittoa sekä lauloi kuorossa. Syksyllä 1906 Madetoja aloitti opinnot Helsingissä sekä musiikkiopistossa että yliopistossa. Musiikkiopistossa Madetoja opiskeli sävellystä aluksi **Armas Järnefeltin** ja **Erik Furuohjelman** johdolla, kunnes hän 1908 pääsi Sibeliuksen oppilaaksi. Hän opiskeli lisäksi Pariisissa ja Wienissä.

Madetoja tutustui osakuntatoiminnassa **Toivo Kuulaan**. Tämän kansallisromanttisen vaikutuksen innoittamana Madetoja keräsi pohjoispohjalaisia kansanlauluja kotimaakunnastaan 1907–1909. Säveltäessään musiikkia osakuntaveri **Eino Leinon** näytelmään 1910 Madetoja tutustui puolestaan tulevaan vaimoonsa, runoilija **L. Onervaan**, jonka kanssa Madetoja solmi avioliiton 1913. Rakastuttuaan **L. Onervaan** Madetoja sävelsi *Onnelliset* 1911 **Aleksis Kiven** (1834–1872) runoon.

Vanhasta lapualaisesta kansansävelmästä *On suuri sun rantas autius* tuli tunnettu kansanlaulu, kun raumalainen musiikinopettaja **Aksel Törnudd** (1874–1923) poimi sen 1913 julkaisemaan **Kouluun** laulukirjaan ja yhdisti säveleen **V.A. Koskenniemen** 1908 julkaistun runon *Rannalla*. Camenalle laulun on sovittanut johtajamme **Juha Törmä** (1961–).

**Einojuhani Rautavaara** (1928–) on tunnetuimpia nykysäveltäjiämme. Hän opiskeli musiikkitiedettä Helsingin yliopistossa ja sävellystä Sibelius-Akatemiassa opettajanaan **Aarre Merikanto**. Saatuaan Sibeliuksen suosituksesta **Koussevitzky-säätiön** apurahan 1955 hän jatkoi opintojaan New Yorkissa ja Tanglewoodissa **Aaron Coplandin**, **Vincent Persichettin** ja **Roger Sessionsin** johdolla. Euroopassa Rautavaara täydensi opintojaan vielä 1957–58 **Asconassa** **Wladimir Vogel**in ja **Kölnissä** **Rudolf Petzoldin** oppilaana.

Rautavaaran laaja tuotanto on tyyllisesti monitahoinen. Käytyään lävitse nopeassa tahdissa 1950- ja 1960-luvuilla käytännössä katsoen kaikki tarjolla olevat avantgardistiset sävellystyylit ja -tekniikat, hän siirtyi 1960-luvun lopulla perinteisempään ilmaisuun, jota hallitsevat pehmeä tonaalinen harmonia ja pitkälinjaisen laulava melodisuus.

Konsertin päättää Rautavaaran vauhdikkaasti laukkaava *Lähtö* vuodelta 1975.

## Kamarikuoro Camena

Tampereläinen Kamarikuoro Camena on perustettu vuonna 1979 ja siinä on nykyisin noin 40 laulajaa. Kuoroa johtaa kapellimestari Juha Törmä.

Latinankielinen sana ”Camena” tarkoittaa lähteen jumalatarta. Joissakin yhteyksissä sanalla tarkoitetaan kreikkalaista muusa-käsitettä. Egerian lehdossa Via Appian varrella sijaitti Camenan tempeli.

Camenan ohjelmistossa on uutta ja vanhaa, niin klassista kuoromusiikkia kuin kirkkomusiikkiakin, mutta omimmillaan kuoro on romanttisen musiikin parissa. Camena haluaa ohjelmistovalinnoillaan tuoda esille kotimaisen musiikin laajaa ja laadukasta kirjoa, unohtamatta ulkomaista ohjelmistoa.

Camena on esiintynyt kotimaan lisäksi Ruotsissa, Norjassa, Saksassa, Ranskassa, Itävallassa, Unkarissa ja Iso-Britanniassa. Kuoro on osallistunut useisiin kilpailuihin.



## Kuoronjohtaja Juha Törmä

Kamarikuoro Camenan taiteellinen johtaja Juha Törmä on johtanut kuoroa vuodesta 2001. Hän on todellinen musiikin monitoimiammatilainen. Törmä valmistui 1985 pianonsoitonopettajaksi Tampereen konservatoriosta ja jatkoi musiikkiopintojaan Sibelius-Akatemiassa. Kapellimestariopintonsa hän aloitti Osmo Vänskän ja Lauri Siimeksen johdolla ja jatkoi opintojaan Jorma Panulan kapellimestariluokalla Sibelius-Akatemiassa. Orkesterinjohdon A-tutkinnon Juha suoritti Sibelius-Akatemiassa 1992. Kuoronjohtoa Juha opiskeli Sibelius-Akatemiassa Matti Hyökin ja Heikki Liimolan johdolla, ja kuoronjohdon A-tutkinnon hän suoritti 1997.

Törmä on tehnyt lukuisia konserttiproduktioita eri orkestereiden ja kuorojen kanssa, ja hänen sovituksiaan voi kuulla kymmenillä levyillä.



## Kamarikuoro Camenan johtajat 1979–2009

Seppo Naarajärvi 1979–1980

Olli Vehkavaara 1980–1993

Ivelina Petrova-Kinnunen 1994–2000

Risto Kahila syksy 2000

Juha Törmä 2001

Saara Perkola syksy 2004

Johanna Lantto ja Johanna Laukkanen kevät 2005



# Ohjelma

## **Camenan sisääntulolaulu**

säv. Olli Vehkavaara

## **Tikanpolkka**

säv. Jaakko Mäntyjärvi • san. Lauri Viita

## **Den 25 Oktober 1902 (Till Thérèse Hahl)**

säv. Jean Sibelius • san. Nils Wasastjerna

## **Avis aquila de Lappis *kantaesitys***

säv. Pekka Kostiainen • san. Kalevala • lat. san. Tuomo Pekkanen

## **Venematka**

säv. Jean Sibelius • san. Kalevala

## **Haaveet**

säv. Jean Sibelius • suom. san. Reijo Norio

## **Kesäyö**

säv. Heino Kaski • san. Lauri Pohjanpää

## **Preludium**

säv. Bengt Johansson • san. Eeva-Liisa Manner

## **Rauha**

säv. Heikki Sarmanto • san. Eino Leino • sov. Auvo Sarmanto



**VÄLIAIKA**

**Polska in F minor**

kansansävel • sov. Jaakko Mäntyjärvi

**Siitä päivän kiinni saapi**

säv. Pekka Kostiainen • san. Kalevala

**Sortunut ääni**

säv. Jean Sibelius • san. Kanteletar

**With the Dawn**

säv. Antti Nissilä • san. Thomas Caulfield Irwin

**Four Ballads of Shakespeare**

säv. Juhani Komulainen • san. William Shakespeare

1. To be or not to be
2. O weary night
3. Three words
4. Tomorrow and tomorrow...

**Kevätlaulu**

säv. Toivo Kuula • san. Veikko Antero Koskenniemi

**Kesäpäivä Kangasalla**

säv. Gabriel Linsén • suom. san. Pekka Juhani Hannikainen

**Onnelliset**

säv. Leevi Madetoja • san. Aleksis Kivi

**On suuri sun rantas autius**

kansansävel • sov. Juha Törmä

**Lähtö**

säv. Einojuhani Rautavaara • san. Toivo Pekkanen

## **Den 25 Oktober 1902 (Till Thérèse Hahl)**

Sanat Nils Wasastjerna

Sången klang i barnåren  
frisk som bäckens glada brus,  
och den klang i ungdomsvåren  
lika munter, lika ljus.

Hur än år på år försvinner,  
blir du evigt den du var,  
lika stark din kärlek brinner,  
sången klingar lika klar.

Lärde du af näktergalen  
sångens konst en sommarkväll,  
när han sjöng i gröna dalen  
under rosig himlapell?

Lärde du af hafvets vågor  
att för alltid bli dig lik,  
när bestänkt med purpurlågor  
vågen vaggade mot stilla vik?

Nej, det var helt visst ditt hjärta  
som dig lärde fröjd och sång,  
lärde dig att lindra andras smärta,  
och att själf dock blifva evigt ung!

## **25. lokakuuta 1902 (Thérèse Hahlille)**

Suomennos Matti Pulkkinen

Laulu kaikui lapsuusvuosina  
tuoreena kuin puron iloinen solina,  
ja se kaikui nuoruusvuosina  
yhtä hilpeänä, yhtä valoisana.

Vaikka vuosi vuodelta katoaa  
pysyt ikuisesti samana,  
rakkautesi palaa yhtä vahvana,  
laulu kaikuu yhtä kirkkaana.

Satakieleltäkö opit  
laulutaidon kesäiltana,  
kun se lauloi vehreässä laaksossa  
ruusuisen taivaan alla?

Meren aalloiltako opit  
olemaan aina kaltaisesi,  
kun purppuraliekeissä loistava  
aalto keinutti kohti hiljaista lahtea?

Ei, se oli varmasti oma sydämesi  
joka opetti sinulle riemun ja laulun,  
opetti lievittämään toisten ahdinkoa,  
ja kuitenkin pysymään itse ikuisesti nuorena!

## Avis aquila de Lappis

Latinan käännös Tuomo Pekkanen

Avis aquila de Lappis,  
advolat ab Aquilone.  
Non est aquila permagna  
neque prorsus nimis parva:  
aquam ala tangit una,  
polum altera perstringit.

Volitat, se librat vento,  
speculatur et versatur.  
Vidit vatem Väinämöinem  
caerulis in maris aquis:  
”Qua re vir, in maris manes,  
heros, fluctibus misceris?”  
”Hac re vir in mari versor,  
heros fluctuo per undas:  
sum profectus, ut procarer  
virginem ab Aquilone.

Venimus in maris sinum,  
prope rivum Joukolensem:  
ecuus meus est occisus,  
qua petitus sum sagitta.

Tum in aquam sum volutus,  
inter undas rui pronus  
venti flatibus vehendus,  
maris fluctibus mandatus.

Multos dies dimicavi,  
multas noctes fluitavi  
ampliores inter aquas,  
ubi freta sunt aperta.”

Avis aëris profatur:  
”Tu nequaquam perturberis!  
Sistas, sodes, inter alas,  
hos in humeros ascendas!  
Te de ponto deportabo,  
quo te maxime iuvabit”

Inde vetus Väinämöinen  
caput sublevat sublime;  
sic ex pelago vir surgit,  
heros oritur ex unda,  
sistit inter avis alas,  
humeris in aquilinis.

Avis aëris tum illa  
vatem veterem portavit,  
venti tramite transvexit  
semitam per zephyrorum  
ultimum in Aquilonem,  
Sariolam tenebrosam.  
Ibi linquit Väinämöinem,  
ipsa surgit in sublime.

## Lenti lintunen Lapista

Sanat Kalevala

Lenti lintunen Lapista,  
kokkolintu koillisesta.  
Ei ole kokko suuren suuri  
eikä kokko pienen pieni:  
yksi siipi vettä viisti,  
toinen taivasta lakaisi.

Lenteleikse, liiteleikse,  
katseleikse, käänteleikse.  
Näki vanhan Väinämöisen  
selällä meren sinisen:  
”Mit’ olet meressä miesi,  
uros, aaltojen seassa?”  
”Sit’ olen meressä, miesi,  
uros aaltojen varassa:  
läksin neittä Pohjolasta,  
impeä Pimentolasta.

Tulin Luotolan lahelle,  
Joukolan jokivesille:  
hepo alta ammuttihin,  
itseäni mielittäihin.

Siitä vierähen vetehen,  
sorruiin sormin lainehesen  
tuulen tuuiteltavaksi,  
aaltojen ajeltavaksi.

Mont’ olen päiveä pälynnyt,  
monta yötä uiksennellut  
näitä väljjiä vesiä,  
ulapoita auke’ita.”

Sanoi kokko, ilman lintu:  
”Ellös olko milläskänä!  
Seisotaite selkähäni,  
nouse kynkkäluun nenille!  
Mie siun merestä kannan,  
minne mieleesi tekevi.”

Siitä vanha Väinämöinen  
kohottavi kokkoansa;  
mies on nousevi merestä,  
uros aalloista ajaikse,  
siiville sijoitteleikse,  
kokon kynkkäluun nenille.

Tuop’ on kokko, ilman lintu,  
kantoi vanhan Väinämöisen,  
viepi tuulen tietä myöten,  
ahavan ratoa myöten  
Pohjan pitkähän perähän,  
summahan Sariolahan.  
Siihen heitti Väinämöisen,  
itse ilmahan kohosi.

## With the Dawn

Sanat Thomas Caulfield Irwin

Why have you risen,  
to stand with naked feet  
and thin robe stirring in the airs of night,  
looking from the casement?

It is sweet to view upon the broad sea,  
glimmering white sails,  
in the low moonlight.

I dream'd that you were lost to me afar,  
and I had just recovered you once more.  
Why linger you?

To watch that last large star  
sparkle our cradled child's  
calm slumber o'er.

Soft as the little wave that sweet and frore  
rises and sinks upon the sandy shore,  
he breathes and on his face  
there comes a smile,  
just as the dawn's pale gold has touched,  
the while, your faint cloud cradled  
on the distant deep.

The calm sea level turns from white to rose;  
and as the space a richer glory grows,  
the earliest bird sings faintly far away  
upon the poplar by the ocean steep.

Awake him not, oh, dear one,  
till 'tis day; to be alive, and suffer not,  
is sleep.

## Aamun koitteessa

Suomennos Matti Pulkkinen

Miksi olet noussut,  
seisomaan paljain jaloin  
ja ohut kaapu hulmuten yöilmassa,  
katsomaan ulos?

On suloista katsoa laajaa merta,  
kimaltavia valkoisia purjeita  
hämärässä kuun valossa.

Näin unta, että olin kadottanut sinut kauas,  
ja olin juuri löytänyt sinut taas uudestaan.  
Miksi viivyttelet?

Katsomaan, kun tuo viimeinen iso tähti  
tuikkii uinuvan lapsemme  
tyynen unen yllä.

Pehmeästi kuin pieni aalto joka suloisesti ja  
viileästi nousee ja laskee hiekkaisella rannalla,  
poika hengittää ja hänen kasvoilleen  
nousee hymy, ikään kuin aamun  
vaalea kulta olisi koskettanut,  
samalla kun hento sumu tuudittaa  
kaukaisuudessa.

Tyyni meri muuttuu valkoisesta ruusunpunaiseksi;  
ja kun ilma täyttyy täyteläisellä auvolla,  
ensimmäinen lintu laulaa hennosti kaukana  
poppelipuussa valtameren jyrkällä rannalla.

Älä herätä häntä, oi kulta,  
ennen päivänvaloa; uni on  
elämää ilman kärsimystä.

## Four ballads of Shakespeare

### To be, or not to be

HAMLET, III näytös, 1. kohtaus

To be, or not to be, that is the question:  
whether 'tis nobler in the mind, to suffer  
the slings and arrows of outrageous fortune;  
or to take arms against a sea of troubles,  
and by opposing end them?

### O weary night

A MIDSUMMER NIGHT'S DREAM,  
III näytös, 2. kohtaus

O weary night, o long and tedious night,  
abate thy hours: shine, comforts, from the east,  
that I may back to Athens, by daylight,  
from these that my poor company detest.  
And sleep, that sometimes  
shuts up sorrow's eye,  
steal me awhile from mine own company.

### Three words, dear Romeo

ROMEO AND JULIET, II näytös, 2. kohtaus

Three words, dear Romeo,  
and good night, indeed.  
If thy love be honourable,  
thy purpose marriage,  
send me word tomorrow,  
by a messenger that I'll send thee  
where and what time, thou wilt perform the rite;  
and all my fortunes at thy foot I'll lay,  
and follow thee my lord throughout the world.

### Tomorrow and tomorrow

MACBETH, V näytös, 5. kohtaus

Tomorrow, and tomorrow, and tomorrow,  
creeps in this petty face from day to day,  
to the last syllable of recorded time;  
and all our yesterdays  
have lighted fools  
the way to dusty death.  
Out, out, brief candle!  
Life's but a walking shadow; a poor player,  
that struts and frets his hour upon the stage,  
and then is heard no more.

## Neljä Shakespearen balladia

### Ollako vai eikö

Suomennos Eeva-Liisa Manner

Ollako vai eikö, siinä pulma.  
Jalompaa onko vaiti ottaa vastaan  
pahansuovan onnen turmannuolet  
vai aseella selvä tehdä murheistaan,  
lopettaa ne kerta kaikkiaan?

### Oi murheen yö

Suomennos Matti Rossi

Pitkän ikävän ja murheen yö toi tullessaan;  
oi etkö ruskon syttyvän jo voisi suoda,  
että päivän koittaessa pääsen Ateenaan  
pois näiden säälimättömien pilkkaajien luota.  
Uni, päästä minut itsestäni,  
sulje silmät itkiäni, suo hetken lepo,  
etten murheen kanssa kahden jää.

### Vain pari sanaa

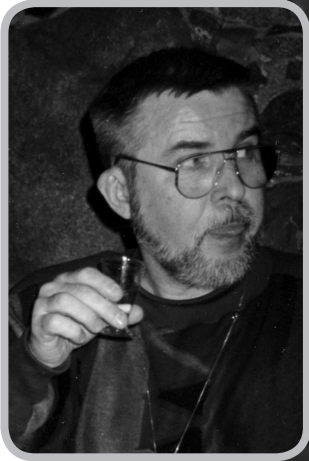
Suomennos Marja-Leena Mikkola

Vain pari sanaa vielä  
ennen hyvää yötä.  
Jos rakkautesi on vilpiton ja tosi  
ja tahdot saada minut vaimoksesi,  
toimita sana minulle sen kautta,  
jonka huomenna lähetän luoksesi,  
ilmoita, milloin meidän vihittää ja missä,  
ja silloin lasken kaiken jalkojesi juureen,  
ja maailman ääriin seuraan valtiastani.

### Huominen ja toinen

Suomennos Matti Rossi

Tulee huominen, ja sitten toinen, tulee, menee,  
ja niin seuraa päivä päivää, niiden läpi ryömiä  
meidän huomistemme mitätöntä tietään  
ajan kirjan viime kirjaimen,  
ja kaikki eilisemme valaisivat narreille  
tien mullan suuhun.  
Sammu, sammuu, lepattava liekki!  
Elämä on vaeltava varjo, keuhko näyttelijä,  
joka tempuillee ja rehkiä näyttämöllä hetken,  
eikä palaa.



Tämän konsertin tuottamista ovat tukeneet Suomen Kulttuurirahaston Pirkanmaan rahasto ja Tampereen kaupunki.

Heikki Sarmanto

# TALVISOTA

*Requiem for the Fallen  
of the Winter War*

Kantaesitys Tampereen tuomiokirkossa

**Pyhäinpäivänä 31.10.2009 klo 18**

Händel-kuoro, solistit, Heikki Sarmanto -kvartetti, joht. Debra Gomez-Tapio  
Liput 25,- / 20,- • Tied: tuottaja@handel-kuoro.fi • www.handel-kuoro.fi • Tervetuloa!



## VALOA PIMEÄÄN

### Joulukonsertti

Tampereen Tuomiokirkossa  
torstaina 17.12.2009 kello 19

Johtaa Juha Törmä

Ohjelma 15 € / 10 €



[www.sunpoint.net/~camena](http://www.sunpoint.net/~camena)